

1.9. Смартспеціалізація регіону

Смартспеціалізація - підхід стратегічного планування регіонального розвитку і визначення сфер втручання, що забезпечує економічне зростання та базується на розкритті інноваційного потенціалу, унікальності наявних активів, конкурентних переваг регіону, найбільш ефективному їх використанні.

Визначення смартспеціалізації Івано-Франківської області здійснено з врахуванням Методичних рекомендацій щодо застосування смартспеціалізації на регіональному рівні, затверджених наказом Мінекономіки від 10.06.2024 №14563

Відтак, для ідентифікації видів економічної діяльності, що формуватимуть смартспеціалізацію області, було проведено:

Економічний аналіз

Аналіз бізнес середовища

Аналіз капітальних інвестицій

Аналіз структури експорту

Аналіз інноваційної інфраструктури

Аналіз освіти та науки

Консультації з заінтересованими сторонами

01

Економічний аналіз

Для оцінки економічного потенціалу було використано статистичні дані за період 2016 - 2023 років, деталізовані за класифікацією видів економічної діяльності (КВЕД). Аналіз базувався на основі 4-х показників: кількість діючих суб'єктів господарювання, обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), кількість зайнятих працівників(-ць) та оплата праці.

По кожному із перелічених показників було визначено перелік галузей з високим економічним потенціалом:

- За критерієм оплати праці:
 - визначено співвідношення темпів зростання оплати праці за 8 років в регіоні з аналогічними показниками по Україні. Галузі, в яких темпи зростання в області перевищували показники по Україні, класифікувалися як потенційно перспективні або «Smart».
- За критеріями кількості зайнятих працівників(-ць), обсягу реалізованої продукції та кількості діючих суб'єктів господарювання здійснювалися наступні кроки:
 - визначено коефіцієнт Локалізації (LQ) – співвідношення частки галузі в регіональній економіці та частки галузі в цілому в економіці України. Галузь отримувала оцінку 1, якщо значення $LQ > 1,25$;
 - визначено коефіцієнт Зростання – порівняння темпів зростання галузі в регіоні до аналогічного показника по Україні.

Галузь отримувала оцінку 1, якщо регіональне зростання перевищувало зростання по Україні.

○ визначено Критичну Масу – частка галузі в економіці регіону. Галузь отримувала оцінку 1, якщо частка галузі в економіці регіону $\geq 0,25\%$.

Сумарна оцінка 3 (за коефіцієнтами Локалізації, Зростання та Критичної Маси) означала віднесення галузі до категорії «Smart».

Для формування об'єднаного переліку галузей з високим економічним потенціалом було відібрано галузі, які відповідали категорії «Smart» за щонайменше двом з чотирьох критеріїв.

● Результати проведеного аналізу

За результатами проведеного аналізу сформовано перелік пріоритетних видів економічної діяльності для смартспеціалізації, визначених на основі кількісного та якісного аналізу досліджених показників, тобто галузей, що мають високі економічні показники, здатні інтегрувати інноваційні рішення, демонструють конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках та підтримуються наявною інфраструктурою, інвестиціями та освітнім потенціалом.

Таблиця 15. Перелік пріоритетних видів економічної діяльності для смартспеціалізації

Секція/Розділ КВЕД	Назва ВЕД
С	Переробна промисловість
23	Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції
16	Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів
10	Виробництво харчових продуктів
20	Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції
28	Виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.
В	Добувна промисловість
06	Добування сирової нафти та природного газу
08	Добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів
Д	Постачання електроенергії та газу
35.11	Виробництво електроенергії
І	Тимчасове розміщення й організація харчування
55	Тимчасове розміщення

56	Діяльність із забезпечення стравами та напоями
J	Інформація та телекомунікації
62	Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність

Джерело: Власні напрацювання

Рисунок 78. Пріоритетні види економічної діяльності для смартспеціалізації Івано-Франківської області

Переробна промисловість – 23. Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції

Область має значні природні ресурси, такі як поклади вапняку, глини, піску та інших сировинних матеріалів, що використовуються у виробництві будівельних матеріалів; розвинуту виробничу базу виготовлення цементу, плитки, цегли та інших будівельних матеріалів; високий економічний потенціал, зокрема, зростання галузі в розрізі кількості виготовленої продукції в порівнянні з іншими областями України. Спостерігається високий попит на мінеральну

продукцію, зокрема в будівництві, інфраструктурних проєктах; очікується зростання попиту в подальшому.

Науково-інноваційний потенціал

- Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
- Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (кафедра біохімії та біотехнології)
- «Прикарпатський промисловий кластер»

26%

середнє зростання обсягу реалізованої продукції за період 2016-2023

Вплив на суміжні галузі

- Виробництво неметалевої мінеральної продукції тісно пов'язане із розвитком суміжних галузей, таких як будівництво, машинобудування та енергетика. Ця спеціалізація забезпечує матеріальну базу для інфраструктурних проєктів і стимулює зростання попиту на транспортні послуги та ремонтно-технічне обслуговування.

11% експорту

в 2023 від загальної структури регіону

9% обсягу реалізованої продукції

в 2023 в загальній структурі області

49,3 млн тон

запасів калійних та магнієвих солей у Калусько-Голинському родовищі. Родовища кухонної солі в Болехові та Долині. Родовища глини та піску, в районах Калуша, Надвірної та Рогатина.

Переробна промисловість – 16. Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів

Значна частина території покрита лісами, що забезпечує доступ до якісної деревини, зокрема, хвойних і твердих порід, для виробництва конкурентоспроможної продукції, що є перевагою перед іншими регіонами. В області діє низка деревообробних підприємств, які спеціалізуються на виробництві пиломатеріалів, паркету, фанери, дерев'яних панелей, будівельних матеріалів та інших виробів; розвинена транспортна мережа сприяє ефективному постачанню продукції як на внутрішній ринок, так і на експорт. Галузь має високий економічний потенціал, зокрема демонструє щорічне зростання в розрізі обсягів виготовленої продукції.

Промисловий потенціал

- Індустріальний парк «Kalush Industrial HUB»
- Індустріальний парк «ІСКРА»
- Долина «Перший еко-індустріальний парк»
- Прикарпатський промисловий кластер

6%

середнє зростання обсягу реалізованої продукції за період 2016-2023

960 діючих суб'єктів у сфері оброблення деревини та виготовлення з неї виробів у 2023

16,5 % експорту

в 2023 від загальної структури регіону

10% інвестицій

від загального обсягу в регіоні припало на дану галузь в 2023 році

46% території

регіону складають лісові угіддя - Івано-Франківська область є однією з найбільш лісистих в Україні

Переробна промисловість - 10. Виробництво харчових продуктів

Харчова промисловість є однією з основних галузей економіки Івано-Франківської області, що забезпечує значну частину як внутрішнього виробництва, так і експортних поставок. Івано-Франківська область має багаті сільськогосподарські землі, що дозволяє розвивати як рослинництво, так і тваринництво для забезпечення молочною, м'ясною сировиною. Область має великі потужності в тваринництві, зокрема, молочному виробництві, що є важливим для молочної переробки.

Промисловий потенціал

- Індустріальний парк «Галиція»
- Індустріальний парк «ІСКРА»
- Індустріальний парк «ГРІН ЛАКТИК»

652 діючі суб'єкти господарювання

в галузі виробництва продуктів харчування в 2023 році. Середнє зростання суб'єктів господарювання за період 2016-2023 становить 4%, що перевищує середнє зростання в Україні на 2,5%.

Основні активні підприємства

- ТОВ Виробничо-комерційна фірма «Варто»;
- ТОВ «М'ясо-ІФ»;
- ТОВ «Імперо Фудз»;
- ТДВ «Івано-Франківський хлібокомбінат»;
- ТОВ «Калуський комбінат хлібопродуктів».

21% експорту

в 2023 році від загальної структури регіону

28% зайнятого населення

Задіяно в галузі сільського господарства

621,1 тис. га

в регіоні відведено під сільськогосподарські угіддя. У 2023 році вироблено 66,1% культур і зернобобових, 99,3% сої, 99,4% соняшнику. Регіон також спеціалізується на вирощенні картоплі, овочів, плодово-ягідних культур; має значний потенціал у тваринництві, зокрема молочному виробництві, важливого для молочної переробки.

Переробна промисловість – 20. Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції

Хімічна промисловість Івано-Франківської області має значний потенціал завдяки наявності природних ресурсів, зокрема нафти, газу, калійних та сірчаних руд, вапняків, які є сировинною базою для виробництва хімічної продукції.

Найбільшим підприємством хімічної галузі в області є ТОВ «Карпатнафтохім», яке відіграло значну роль у формуванні макроекономічних показників регіону та забезпечувало виробництво полімерної й нафтохімічної продукції. З 2022 року діяльність підприємства була призупинена, проте його виробничі потужності збережені, що створює передумови для відновлення виробництва. Також перспективним напрямом є відновлення виробництва калійних добрив, що може сприяти розвитку агропромислового комплексу та експорту.

Науково – інноваційний потенціал

- Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (факультет природничих наук)
- Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (кафедра хімії середовища та хімічної освіти)
- Державний науково-дослідний і проектний інститут основної хімії «НІОХІМ»

62 діючих суб'єктів

у сфері виробництва хімічної продукції у 2023.
Зростання кількості компаній в регіоні перевищує загальноукраїнські темпи: середнє зростання 2016-2023: 4% у регіоні, 2% в Україні

Сприяє зростанню суміжних галузей:

енергетики; будівництва; легкої, сільськогосподарської, фармацевтичної промисловості, виробництва добрив.

8,1 млн дол. США

Експорту хімічної продукції та пов'язаних з нею галузей промисловості в 2023

2 837 млн грн

Хімічної продукції реалізовано в 2023 році

Значний ресурсний потенціал

В регіоні значні поклади, вапняку, гіпсу, піску, нафти, газу, калійної солі, сірки, фосфоритів.

Переробна промисловість – 28. Виробництво машин і устаткування, н.в.і.у.

Машинобудування є важливою складовою промисловості Івано-Франківської області, охоплюючи виробництво обладнання для різних секторів та комплектуючих для транспорту. У 2023 році обсяг реалізованої продукції галузі склав 7,02 млрд грн, а частка експорту – 27,5% (приблизно 169,4 млн доларів США). Серед провідних підприємств – ТОВ «Електролюкс Україна» (виробництво пральних машин), Leoni AG (кабельні мережі для автоіндустрії) та ДП «ВО «Карпати» (електротехнічна продукція)

Науково-інноваційний потенціал

- «Прикарпатський промисловий кластер»
- Індустріальний парк «Kalush Industrial HUB»

7,02 млрд грн

обсяг реалізованої продукції машинобудування за 2023 рік

Сприяє розвитку суміжних галузей

Машинобудівна галузь має високий потенціал для зростання та стимулює розвиток суміжних секторів. Вона забезпечує виробництво електрокабельної продукції, побутової техніки, електротехнічного обладнання, інтегральних схем, інструментів та апаратури для автоматизованого регулювання і керування.

27,5% експорту

в 2023 році від загальної структури регіону склали машини та обладнання

Основні компанії галузі

- ТОВ "Електролюкс Україна"
- Німецька компанія Leoni AG
- ДП «Виробниче об'єднання «Карпати»

Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 35.11 Виробництво електроенергії

Для розвитку альтернативних джерел енергії область має перевагу завдяки природному ландшафту та кліматичним умовам. Має значні можливості для використання сонячної енергії (особливо в південних районах області), вітрової енергії (потенціал для розвитку вітрових електростанцій в гірських районах). Перехід на альтернативні джерела енергії дозволяє зменшити екологічне навантаження. Завдяки природним ресурсам та науковому потенціалу (зокрема, завдяки університетам і науковим паркам, які займаються дослідженнями в сфері енергетики), регіон є важливим центром для розвитку інноваційних проєктів у цій галузі.

Добувна промисловість – 06. Добування сирової нафти та природного газу

В області зосереджена одна з найбільших часток балансових запасів нафти країни. Нафта є важливим ресурсом в галузях енергетики, хімічної промисловості, машинобудування, будівництва, авіації та пластмасової індустрії. Наукова база Івано-Франківської області, зокрема університети та наукові парки, має потенціал для розвитку та впровадження інновацій в галузях, пов'язаних з нафтою, газом та енергетикою, що сприяє розвитку цих сфер у регіоні.

Науково-інноваційний потенціал

- Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
- Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (кафедра біохімії та біотехнології)
- Нафтогазовий кластер

11%

середнє зростання обсягу реалізованої продукції за період 2016-2023

32% видобутку нафти

припадає на Івано-Франківську область від загального обсягу видобутку в країні. За підсумками 2023 року в області сукупний обсяг склав 0,5 млн тон.

Частка інвестицій - 48%

у промисловому секторі регіону станом на 2023 рік

8% підприємств галузі

знаходяться в Івано-Франківській області станом на 2023

19,2 млн т -

оцінюють балансові видобувні запаси нафти за категоріями А+В+С1, за категорією С2 – 4,4 млн т. Запаси газу за категоріями А+В+С1 оцінюють в 23,6 млрд м3, за категорією С2 – 5,5 млрд м3.

Добувна промисловість – 08. Добування інших корисних копалин і розроблення кар'єрів

Добувна промисловість Івано-Франківської області має значний потенціал для розвитку завдяки багатим запасам корисних копалин, зокрема калійних солей, глини, вапняку та торфу. Калуш-Голинське родовище володіє стратегічними запасами калію, що робить область ключовим гравцем у виробництві добрив та хімічної продукції.

Науково-інноваційний потенціал

- Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
- Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (кафедра біохімії та біотехнології)
- Державний науково-дослідний і проектний інститут основної хімії «НІОХІМ»

12%

середнє зростання обсягу реалізованої продукції за період 2016-2023

Родовище Калуш-Голинське із запасами K_2O 49,3 млн тонн

занесено до офіційного переліку надр, що мають стратегічне значення для сталого розвитку економіки та обороноздатності держави.

177 млн грн

реалізованої продукції станом на 2022

Передкарпатський крайовий прогин

один із найбільших калієносних басейнів в Україні. Державним балансом запасів корисних копалин обліковується 13 родовищ калійно-магнієвих солей.

Тимчасове розміщування й організація харчування – 55. Тимчасове розміщення

Туризм є важливою галуззю для залучення інвестицій та розвитку місцевої економіки. Галузь сприяє створенню нових робочих місць, розвитку

інфраструктури, готельного та ресторанного бізнесу, а також бізнесу, пов'язаного з транспортом та обслуговуванням туристів(-ок).

Область має переваги перед іншими областями України завдяки географічному розташуванню, особливостям природних територій та клімату, що включає гірські, водні ресурси та природні парки; значний потенціал для розвитку таких видів туризму, як екотуризм, гірськолижний туризм, піший туризм, велотуризм і туризм на воді.

Науковий потенціал

- Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника - факультет туризму
- Фаховий коледж ЗВО «Університет Короля Данила» - підготовка кадрів за спеціальністю готельно-ресторанна справа
- Науковий парк «Прикарпатський університет»

6,8 %

середнє зростання кількості зайнятих працівників готельного бізнесу за період 2016-2023, що перевищує середнє зростання даного показника в Україні на 5%.

Туристичний потенціал

В 2023 році Івано-Франківську область відвідали понад 2,4 мільйона туристів, що на 17% більше, ніж у 2022 році. Цей показник є рекордним за всю історію області та має тенденцію до зростання в майбутньому.

1,4 млрд грн

обсяг наданих послуг в 2023 – 101% зростання в порівнянні з 2022

727 од.

підприємств в галузі станом на 2023, що становить 12% національної структури

Більше ніж 10 курортних місцевостей

налічується в області, через особливість природних територій та клімату

Тимчасове розміщення й організація харчування – 56. Діяльність із забезпечення стравами та напоями

Галузь діяльності із забезпечення стравами та напоями є важливою складовою економіки Івано-Франківської області. Ця сфера підтримує створення нових робочих місць, розвиток локального бізнесу, популяризацію місцевої кухні та зміцнення культурної ідентичності регіону. Область має конкурентні переваги завдяки унікальним природним ресурсам, включаючи Карпатські гори, мінеральні води та природні парки, а також багатій гастрономічній спадщині. Високий потенціал для розвитку гастрономічного туризму, зокрема, фестивалів крафтового виробництва та автентичних закладів харчування, робить регіон привабливим для туристів (-ок) з України та з-за кордону.

Розвиток ресторанного бізнесу в області підтримує інші галузі економіки, зокрема, сільське господарство, ремесла та транспорт, створюючи комплексну екосистему обслуговування туристів(-ок) та місцевого населення.

Науковий потенціал

- Фаховий коледж ЗВО «Університет Короля Данила» - підготовка кадрів за спеціальністю готельно-ресторанна справа
- Науковий парк «Прикарпатський університет»

6,2 %

середнє зростання кількості зайнятих працівників ресторанного бізнесу за період 2016-2023

"Промприлад.Реновація" Foodoteka

— проєкт інноваційного центру міста Івано-Франківськ, що створює можливості для розвитку української культури харчування. Структура екосистеми включає Food Market (15 ресторанів), фермерський ринок, освітню платформу з кулінарії, простір для дослідження та інновацій, центр крафтових напоїв, центр контролю якості сировини та продуктів.

719 млн грн

обсяг наданих послуг в 2023 – 87% зростання в порівнянні з 2022

2 726 од.

підприємств в галузі станом на 2023

Більше ніж 20 гастрономічних фестивалів проведено у 2023 році.

В області функціонує ГС «Дорога смаку Прикарпаття» - сприяє розвитку крафтових, локальних виробництв, організовує гастрономічні маршрути, згідно стандартів ЄС.

Інформація та телекомунікації - 62. Комп'ютерне програмування, консультування та пов'язана з ними діяльність

Інформаційні технології в Івано-Франківській області є однією з найбільш динамічно зростаючих галузей економіки, яка активно сприяє розвитку цифрової економіки та інновацій. ІТ-галузь є двигуном цифрової трансформації, що відображається в розвитку електронної комерції, цифрових платформ для бізнесу та мікросервісів.

Науково-інноваційний потенціал

- Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (кафедра інформаційно-телекомунікаційних технологій)
- «Прикарпатський промисловий кластер»
- «Івано-Франківський кластер інформаційних технологій»

Івано-Франківський ІТ кластер

- 115 + Компаній-учасників
- 5 000+ ІТ-спеціалістів
- 20+ Проєктів для бізнесу

4 943 од.

діючих суб'єктів господарювання галузі в регіоні в 2023 році. Середнє зростання за період 2016-2023 становить 19%, що на 4% перевищує середнє зростання в Україні за даний період.

24% експорту

в 2023 від загального експорту послуг в регіоні

1 360 млн грн

обсягу наданих послуг в регіоні в 2023 – 30% зростання в порівнянні з 2022

18%

середнє зростання кількості зайнятих працівників сфери інформаційних технологій за період 2016-2023

**Відповідно до Закону України "Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни" у період дії воєнного стану або стану війни органи державної статистики не здійснюють перевірки щодо своєчасності та повноти подання звітності.*

**Усі дані, представлені в розділі, актуальні станом на дату його підготовки. Комплексна оцінка потенційних майбутніх воєнних ризиків, не застосувалась.*